

LAUSUNTO

24.9.2021

Ulkoministeriö

Asia: Lausuntopyyntö D6L56D3-3

SUOMEN PELASTAKAA LASTEN LAUSUNTO KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUDELLISESTI SITOVASTA ASIAKIRJASTA IHMISOIKEUKSISTA MONIKANSALLISTEN YHTIÖIDEN JA MUIDEN YRITYSTEN TOIMINNASSA (KOLMAS SOPIMUSLUONNOS)

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta lausua kansainvälisen oikeudellisesti sitovan asiakirjan kolmannesta luonnoksesta koskien ihmisoikeuksia monikansallisten yhtiöiden ja muiden yritysten toiminnassa.

Pelastakaa Lapset on ajanut yritysvastuulain säätämistä Suomeen ja EU:n alueelle, koska yritysten toiminnalla sekä arvo- ja tuotantoketjuilla on suuri vaikutus ihmisoikeuksien ja lasten oikeuksien toteutumiseen toimintamaissaan. Tämä kansainvälinen oikeudellisesti sitova asiakirja tukee näitä pyrkimyksiä. Luonnos on ulotettu koskemaan haavoittuvien ryhmien huomiointia, mutta ei kuitenkaan riittävästi selkeytä sitä, miten haavoittavassa asemassa olevien ryhmien suojeleminen, oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varmistetaan, mikäli he ovat ihmisoikeusrikkomuksen kohteena.

Huomiomme luonnoksen yksittäisistä kohdista:

Preamble:

(PP3) Ihmisoikeussopimusten huomiointi: Luonnoksessa ei olla huomioitu YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Sopimus on maailman laajimmin hyväksytty ihmisoikeussopimus, joka huomioi lapsuuden erityispiirteet ja takaa lapsille suojelun väkivallalta ja hyväksikäytöltä. Erityisesti sopimuksen artikla 36 kohdistuu tähän. Myös YK:n Lapsen oikeuksien komitean [Yleiskommentti nro 16 \(2013\)](#) sopimusvaltioiden veloitteista, jotka koskevat yritystoiminnan vaikutusta lasten oikeuksiin tulee huomioida.

Lapsen oikeuksien sopimus edellyttää, että lapsiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan ja ne otetaan huomioon lapsia koskevassa päätöksenteossa. Tämä pitää sisällään myös lapsen edun arvioinnin. Lapsen oikeuksien kunnioittaminen edellyttää, etteivät yritykset tuota vahinkoa lapsille.

(PPI3) Ihmisoikeusrikkomusten erilaiset vaikutukset eri ihmisryhmiin: Kohdassa viitataan rakenteellisiin esteisiin, jotka estävät oikeuden haltijoita saamasta oikeutta. Luonnoksessa ei kuitenkaan määritellä, miten haavoittuvia ryhmiä autetaan ylittämään näitä rakenteellisia esteitä.

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsen etu on otettava huomioon kaikissa lasta koskevissa päätöksissä ja toimissa. Lapsen edun huomioiminen velvoittaa aktiivisiin toimiin lapsen oikeuksien

kunnioittamiseksi sekä lapsen henkiinjäämisen, kasvun ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Vanhempia ja muita lapsen päivittäisestä hoidosta vastaavia tulee tukea lapsen oikeuksien toteutumiseksi.

Section II

Article 4. Rights of the Victims:

4.2. b: Ihmisoikeusrikkomusten uhreille oikeus tulla kuulluksi.

Haavoittuvien ryhmien erityistarpeisiin ei kohdissa viitata. Ryhmien tarve edustajaan tai ulkopuoliseen tukeen prosesseissa pitää turvata, jotta ryhmien osallistumisoikeus toteutuu. Lapset huomioiden osallistumisoikeuden toteutumiseen tulee kuulua prosesseja, jotka antavat lapsille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä heitä koskevista asioista. Niiden tulee huomioida lasten kehittyvät ikätason mukaiset valmiudet. Osallistuminen ei saa olla näennäistä eikä sen tule hyväksikäyttää lapsia.

4.2. c: Uhrien oikeus tulla kohdelluksi reilusti, oikein, tehokkaasti, kohtuujassa ja ilman sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää

Sukupuolisensitiivisyyden (gender-sensitive) lisäksi lapsilla on oikeus tulla kohdelluksi ilman ikään kohdistuvaa syrjintää ja heidän tulee saada ikätasoisesti harkittuja korjaavia toimenpiteitä.

Article 6. Prevention:

6.4. a: Ihmisoikeusarviointit.

Ihmisoikeuksiin liittyvien arviointiprosessien tulee kattaa kaikki haittavaikutukset, jotka aiheutuvat yrityksen omasta toiminnasta tai joiden syntyyn yritys oman toimintansa kautta myötävaikuttaa sekä haittavaikutukset, jotka voidaan liikesuhteen kautta suoraan yhdistää yrityksen omaan toimintaan, tuotteisiin tai palveluihin. Näiden arviointien tulee sisällyttää lapsivaikutusten arviointi, jotta todelliset ja potentiaaliset haitalliset vaikutukset lasten oikeuksiin tulevat katetuksi. Arvioinnin tulee pohjautua ihmisoikeusasiantuntemukseen, ja lapsia ja muita vaikutuksille alttiiksi joutuneita ryhmiä ja asianosaisia tulee kuulla asianmukaisen menettelyn kautta. On erityisesti huomioitava, että tytöt ja pojat saattavat kohdata erilaisia riskejä.

6.4. b: Naisjärjestöjen kuuleminen

Kun yritykset arvioivat naisiin ja tyttöihin kohdistuvia riskejä ja vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon ja eriarvoisuuden näkökulmasta, on myös **tyttöjen** oikeuksia ajavat organisaatiot otettava mukaan dialogiin.

Article 7. Access to Remedy:

Luonnos kattaa melko laajasti haavoittuvien ryhmien huomioimisen. Korjaavat toimenpiteet tulee kuitenkin ulottaa myös lapsiin ja heidän tukemisessaan tulee huomioida lapsuuden erityispiirteet. Myös lasten kuulemisen tulee toteutua ikäkaudelle sopivalla tavalla.